

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Зміст

ПРИВІТАННЯ ГОЛОВИ ВЧЕНОЇ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА	17
---	----

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

<i>Ківалов Сергій Васильович</i> ДЕРЖАВНА ЦІЛЬОВА ПРОГРАМА ЯК ЗАСІБ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	19
<i>Біла-Тіунова Любов Романівна</i> ОКРЕМІ НОТАТКИ ЩОДО «ПРИНЦИПУ РІВНОГО ДОСТУПУ» І «ПРИНЦИПУ НЕДИСКРИМІНАЦІЇ» У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	22
<i>Білоус-Осінь Тетяна Ігорівна</i> ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕДУР ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ ТА НАУКИ	26
<i>Даниленко-Негара Юлія Сергіївна</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВИЛ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ У ЗАКОНОДАВСТВІ ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ	28
<i>Козачук Діана Анатоліївна</i> ЩОДО ОБСЯГУ ПРАВА НА АПЕЛЯЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	32
<i>Негара Родіон Віталійович</i> УСНІЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ АКТ В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ	35
<i>Осадчий Анатолій Юрійович, Закаленко Олена Василівна</i> СТАНДАРТИ ДОКАЗУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	38
<i>Слободянюк Марина Анатоліївна</i> ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.	42
<i>Стрельников Андрій Вікторович</i> АНТИКОРУПЦІЙНА СУБ'ЄКТНІСТЬ ПАТРОНАТНИХ СЛУЖБОВЦІВ: РЕТРОСПЕКТИВА НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	44
<i>Фролова Євгенія Ігорівна</i> ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ.	48
<i>Чердинцев Юрій Герасимович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ АТЕСТАЦІЇ СЛУЖБОВЦІВ МИТНИХ ОРГАНІВ	50
<i>Назарчук Анастасія Валеріївна</i> ЩОДО СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ ТА ПРОТИДІЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	53
<i>Піть Ігор Юрійович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ФІНАНСАМИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	56
<i>Бевзюк Ангеліна Костянтинівна</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ	59
<i>Данілов Олександр Дмитрович</i> НАВЧАННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ СУДОВОЇ СИСТЕМИ	62

Ключові слова: адміністративне судочинство, апеляційне оскарження, судові рішення, ухвала, поновлення провадження у справі.

Keywords: administrative proceedings, appeal, court decisions, ruling, resumption of proceedings in the case.

Негара Родіон Віталійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,
доктор філософії (PhD) в галузі права*

УСНІЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ АКТ В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ

Адміністративний акт, будучи основним інструментом діяльності адміністративних органів, в п. 3 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про адміністративну процедуру» визначається як «рішення або юридично значуща дія індивідуального характеру, прийняте (вчинена) адміністративним органом для вирішення конкретної справи та спрямоване (спрямована) на набуття, зміну, припинення чи реалізацію прав та/або обов'язків окремої особи (осіб)» [1]. У зв'язку з цим, однією із визначальних умов законності адміністративного акта, його чинності, а також обґрунтованості та ефективності є форма його прийняття/вчинення або зовнішнього вираження. Саме форма прийняття/вчинення або зовнішнього вираження адміністративного акта формує перше враження про нього у адресата та визначає його зовнішній вигляд.

Одночасно з цим, у залежності від форми прийняття/вчинення або зовнішнього вираження у теорії адміністративного права виокремлюються усні адміністративні акти. При цьому якщо раніше їх виокремлення було переважно теоретичним, оскільки у законодавстві зустрічалося небагато прикладів прийняття усних адміністративних актів, то з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру» ситуація змінилась. Так, у відповідності до ч. 1 ст. 70 цього Закону у випадках, передбачених законом, у тому числі з метою запобігання загрози життю, здоров'ю громадян, майну або громадській безпеці, адміністративний акт може бути прийнято в усній формі [1].

Аналіз ч. 1 ст. 70 дозволяє стверджувати, що єдиною умовою прийняття адміністративного акта в усній формі є передбачення такого випадку положеннями закону. Під «законом» у цьому контексті необхідно розуміти вид законодавчих актів, а саме Закон України. У цьому випадку доцільно звернутись до визначення поняття «закон», що міститься у абз. 1 ч. 1 ст. 10 Закону України «Про правотворчу діяльність», а саме нормативно-правовий акт, прийнятий Верховною Радою України та (або) на всеукраїнському референдумі в установленому Конституцією України та законом порядку, що регулює найбільш важливі суспільні відносини [2]. З огляду на це, виключається можливість встановлення випадків

прийняття усних адміністративних актів на підзаконному рівні. У підзаконних актах допускається лише деталізація положень законів, якими передбачено прийняття адміністративних актів в усній формі.

Такий підвищений рівень нормативного регулювання випадків прийняття усних адміністративних актів є важливою гарантією забезпечення законності та дотримання прав та інтересів приватних осіб, навіть, за умови існування права на письмове підтвердження адміністративного акта, прийнятого в усній формі.

У свою чергу, вказівка на мету прийняття адміністративного акта в усній формі, зокрема запобігання загрози життю, здоров'ю громадян, майну або громадській безпеці, свідчить про її другорядний характер, оскільки у цьому разі мета прийняття адміністративного акта в усній формі лише пояснює потребу законодавчого встановлення можливості прийняття адміністративного акта в усній формі. Крім того, використання ч. 1 ст. 70 Закону України «Про адміністративну процедуру» словосполучення «у тому числі» вказує на можливість врахування законодавцем й інших обставин при встановленні випадків прийняття адміністративних актів в усній формі.

Загалом форма адміністративного акта має визначатись чинним законодавством також з урахуванням необхідності належного здійснення адміністративними органами покладених на них повноважень, доведення адміністративного акта до відома особи (осіб), прав та/або обов'язків якої (яких) він стосується, ефективності виконання (практичного втілення) адміністративного акта. У науково-практичних джерелах зазначається, що усна форма адміністративних актів найкраще відповідає принципу ефективності, адже не завжди є потреба витрачати ресурси на письмове оформлення певних адміністративних актів [3, с. 388]. Отже, за допомогою усних адміністративних актів спрощується діяльність адміністративних органів та досягається процедурна економія.

З урахуванням того, що Закон України «Про адміністративну процедуру» є рамковим законодавчим актом та визначає загальні вимоги діяльності адміністративних органів, та відповідно загальні засади прийняття/вчинення адміністративних актів, у тому числі усних, для визначення конкретних випадків прийняття усних адміністративних актів необхідно звернутися до спеціальних законів, що визначають адміністративно-правовий статус окремих адміністративних органів або засади здійснення публічного адміністрування у певних сферах суспільного життя.

Аналіз спеціальних законодавчих актів засвідчує, що законодавець не встановлює конкретних випадків прийняття адміністративних актів в усній формі. Іншими словами, у спеціальних законах не міститься уточнення про те, що конкретний адміністративний акт відповідного адміністративного органу може прийматися в усній формі. З урахуванням цього, встановлення випадків прийняття адміністративних актів в усній формі відбувається шляхом певного допущення, заснованого на аналізованні положень чинного законодавства та правозастосовної практики адміністративних органів.

Головною умовою при цьому є відсутність у законі вимоги щодо обов'язкової письмової форми прийняття відповідного адміністративного акта. Це підтверджується прикладами прийняття адміністративних актів в усній формі, які наводяться у науково-навчальній літературі, зокрема дозвіл поліцейського пройти на охоронювану територію, вимоги поліцейського до особи одягнути маску при користуванні громадським транспортом (під час карантину), або вказівка працівника санітарно-епідеміологічної служби усунути дрібне порушення підприємцем на ринку [3, с. 388], вимога поліцейського залишити місце і обмеження доступу до визначеної території [4, с. 218]. Хоча у положеннях законодавчих актів, якими їх передбачено, про усну форму їх прийняття прямо не зазначається.

З огляду на це, практичне втілення положень Закону України «Про адміністративну процедуру», якими врегульовано прийняття адміністративних актів в усній формі, видається сумнівним.

Як відомо, сфера дії Закону України «Про адміністративну процедуру» визначається в його ст. 1 від зворотного, зокрема шляхом визначення відносин, на які не поширюється його дія. Поряд з цим, в ч. 2 ст. 3 встановлюється, що законом можуть бути встановлені особливості адміністративного провадження для окремих категорій адміністративних справ, але такі особливості повинні відповідати принципам адміністративної процедури, визначеним цим Законом [1]. Аналогічне положення міститься і у п. 3 розділу IX «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про адміністративну процедуру», згідно з яким до приведення законодавчих актів у відповідність із цим Законом вони застосовуються в частині, що не суперечить принципам цього Закону [1]. Таким чином, у разі якщо положеннями спеціального закону встановлено особливості, у тому числі щодо прийняття усних адміністративних актів, вони мають відповідати лише принципам адміністративної процедури. Поряд з цим, положення Закону України «Про адміністративну процедуру», якими регулюються усні адміністративні акти не належить до принципів цього Закону, а тому не могу впливати на правозастосування положень спеціальних законів.

Підсумовуючи викладене слід зазначити, що необхідність прийняття адміністративних актів в усній формі одночасно обумовлюється потребою швидкого реагування адміністративними органами на обставини конкретної справи та загалом удосконалення здійснення адміністративними органами покладених на них повноважень. Формалізація усної форми адміністративного акта, визначення конкретних випадків їх прийняття відповідними адміністративними органами, а також підстав та умов їх прийняття сприятиме не тільки більш ефективному їх використанню як інструмента діяльності адміністративних органів, удосконаленню своєчасності та якості реагування останніми на конкретні фактичні обставини, а також покращуватиме ступінь захищеності прав та інтересів приватних осіб.

У зв'язку з цим практичний аспект застосування адміністративних актів в усній формі потребує подальшого удосконалення спеціального законодавства в

частині приведення у відповідність до вимог Закону України «Про адміністративну процедуру».

Список використаних джерел:

1. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. Дата оновлення: 15.11.2024. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#top> (дата звернення 01.03.2025).

2. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. Дата оновлення: 18.09.2024. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#top> (дата звернення 01.03.2025).

3. Науково-практичний коментар до Закону України «Про адміністративну процедуру» / авт. колектив: Андрійко О. Ф., Бевзенко В. М. та ін.; за заг. ред. Тимощука В. П. Київ, 2023 545 с. URL: <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/74413.pdf> (дата звернення 01.03.2025).

4. Негара Р. В. Характеристика окремих видів адміністративних актів за новітнім законодавством України про адміністративну процедуру. *Проблеми законності*. 2023. Вип. 163. С. 213–228. URL: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.163.292799> (дата звернення 01.03.2025).

Ключові слова: усний адміністративний акт, адміністративний акт, адміністративна процедура, форма прийняття (вчинення), форма зовнішнього вираження.

Keywords: oral administrative act, administrative act, administrative procedure, form of acceptance (commitment), form of external expression.

Осадчий Анатолій Юрійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент*

Закаленко Олена Василівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент*

СТАНДАРТИ ДОКАЗУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Адміністративне судочинство (процес), виступає однією з форм відправлення правосуддя. Особливості цієї форми правосуддя детерміновано, насамперед, правовою природою публічно-правових спорів, які виступають його предметом. Це у повній мірі стосується й регламентації правила доказування в адміністративному судочинстві, що відбивають не тільки загальні закономірності пізна-